

IPS CIPRIAN

ARHIEPISCOPUL BUZĂULUI ȘI VRANCEI

**CUVÂNT PASTORAL LA PRAZNICUL ÎNVIERII
DOMNULUI, 2019**

Taina morții, în lumina Sfintei Învieri

† C i p r i a n

prin harul lui Dumnezeu

Arhiepiscop al Buzăului și Vrancei

Cinstitului nostru cler, cinului monahal

și dreptcredincioșilor creștini din Eparhia noastră,

har și pace de la Dumnezeu, iar de la noi, părintească binecuvântare!

Preacuvioși și preacucernici părinți,

Iubiți credincioși și credincioase,

Hristos a înviat!

În această sfântă și aleasă zi de sărbătoare, așteptată cu bucurie și speranță de întreaga creștinătate, după ce am primit Sfânta Lumină ce izvorăște din mormântul gol, dar de viață dăător al lui Hristos, am intonat împreună, în armonia clopotelor și a sunetului de toacă, minunatul imn pascal: „*Hristos a înviat din morți, cu moartea pe moarte călcând, și celor din mormânturi viață dăruindu-le*”, mărturisindu-ne credința în Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu întrupat, răstignit și înviat.

Din iubire infinită față de om, *El, Cel drept, a suferit* de bunăvoie o moarte nedreaptă pe crucea Golgotei, nu pentru vreo faptă a Sa vrednică de pedeapsă – căci *a fost fără de păcat* (cf. II Corinteni 5, 21) – ci *pentru păcatele noastre, ale celor nedrepti și neascultători* (cf. Romani 4, 25; I Corinteni 15, 3; I Petru 3, 18). Prin ascultarea Sa desăvârșită față de Dumnezeu-Tatăl (cf. Filipeni 2, 8), *Hristos, noul Adam, a șters neascultarea lui Adam cel dintâi* (cf. I Corinteni 15, 45). Cu adâncă Sa smerenie a înfrânt mândria *șarpelui celui de demult* (cf. Apocalipsa 12, 9), *dezbrăcându-l de putere și dându-l de ocară în văzul tuturor* (cf. Coloseni 2, 15), și cu iubirea Sa jertfelnică, pătimind până la capăt chinurile și durerile morții, *l-a surpat pe cel ce are stăpânirea morții, adică pe diavolul* (cf. Evrei 2, 14). Căci Hristos Domnul, după ce a fost îngropat ca un muritor, deși cu trupul Se afla în mormânt, cu sufletul Său unit cu dumnezeirea a coborât la iad, sfărâmându-i încuietorile cele veșnice și eliberându-i pe cei din veac adormiți, cu credința și nădejdea vederii lui Mesia.

Iar a treia zi, a înviat din morți, ca un Atotputernic, încredințându-ne pe toți că scopul vieții omului, a cărui fire a fost asumată de El prin întrupare, nu este intrarea lui în neființă, ci de a trăi veșnic, în comuniunea de iubire a Preasfintei Treimi, în care ne-a reșezat, prin Răstignirea și Învierea Sa. De aceea, Sfântul Apostol Pavel a putut exclama, cu atâta convingere și satisfacție, faimoasele cuvinte, preluate mai târziu de Sfântul Ioan Gură de Aur, în cunoscuta sa omilie la Praznicul Învierii: „*Moartea a fost înghițită de biruință. Unde îți este, moarte, boldul tău? Unde îți este, iadule, biruința ta?*” (cf. I Corinteni 15, 54-55). „*Înviat-a Hristos și tu ai fost nimic. [...] Înviat-a Hristos și viața stăpânește. Înviat-a Hristos și nici un mort nu este în groapă; că Hristos, sculându-Se din morți, «S-a făcut începătură (a învierii) celor adormiți»*” (I Corinteni 15, 20).

Iubiți fii duhovnicești,

Înainte de a începe călătoria spirituală a Sfântului și Marelui Post al Paștilor, spre luminatul Praznic al Învierii *Domnului*, în urmă cu opt săptămâni, respectiv, în Duminica *Înfricoșătoarei Judecăți*, ni s-a oferit posibilitatea să reflectăm din nou, cu maximă responsabilitate creștină, la sensul vieții noastre pământești, din perspectiva realităților eshatologice profețite de Mântuitorul Hristos Însuși și consemnate de Sfântul Evanghelist Matei, în capitolul 25 al Evangheliei sale. Ni s-a reamintit atunci ceea ce se va întâmpla la sfârșitul istoriei, într-un moment pe care numai Dumnezeu îl cunoaște (cf. Matei 24, 36), *când Fiul Omului va reveni pe pământ, întru slava Sa, înconjurat de sfinții îngeri, pentru a judeca toate neamurile pământului și a-i rânduie pe oameni, fie la viața veșnică, fie la osânda veșnică, în funcție de modul în care aceștia au împlinit sau nu faptele milosteniei trupești și sufletești, ca expresie a iubirii față de Dumnezeu revărsată asupra semenilor împovărați și îndurerați, pe care Hristos i-a identificat cu Sine Însuși* (cf. Matei 25, 31-46). Firește, Judecata universală va fi precedată de învierea morților, care se va petrece prin puterea lui Dumnezeu, „*într-o clipeală de ochi, la trâmbița cea de apoi*” (cf. I Corinteni 15, 51-52), în sensul că sufletul nemuritor al fiecărui om se va reuni cu trupul în care a sălășluit temporar – chiar dacă acesta s-a dezintegrat în pământul din care fusese alcătuit – dar care va dobândi, prin înviere, însușirile trupului pnevmatizat al lui Hristos.

Având în minte imaginea acestui tulburător tablou al Judecății de Apoi, fiecare dintre noi s-a străduit, în cele șapte săptămâni de pregătire duhovnicească, prin post și rugăciune, prin pocăință și fapte bune, să-și îmbunătățească viața spirituală, știind că *moartea, vrăjmașul cel din urmă al omului* (cf. I Corinteni 15, 26), poate surveni în orice clipă, producând suferința despărțirii sufletului de trup și părăsirea pentru totdeauna a planului existenței pământești. Orice om rațional, având conștiința de sine, teoretic, știe în ce constă moartea fizică, pentru că a văzut-o la alții, dar nu o cunoaște din experiența proprie și, din acest motiv, atunci când o simte apropiindu-se, sufletul său este cuprins de o mare spaimă. Indiferent de cultura și credința sa religioasă, oricât de bogat și puternic va fi ajuns în diferitele etape ale existenței umane, s-a dovedit că, în fața evenimentului morții, omul este complet neputincios; n-a reușit s-o înțeleagă și, cu atât mai puțin, s-o accepte. Dar neavând încotro, s-a supus fatalismului morții, fără să-i deslușească rostul.

Încercând s-o explice, „*unii gânditori au găsit de cuviință să desconsidere trupul, considerând că adevărata viață a spiritului ar începe după moarte, fie printr-o revărsare a sufletului într-o existență impersonală și panteistă, fie printr-o viață personală, trăită în jurul lui Dumnezeu. Alții socotesc că moartea este un fenomen biologic, prin care forțele vitale concentrate într-un organism*

reintră în circuitul naturii, pentru a se concentra în alte organisme. Iar omul modern caută să se elibereze de gândul morții și să acopere realitatea ei prin subterfugii, nemaipurtând dolii și ducându-l pe cel decedat la crematoriu sau la cimitir cât mai discret posibil”¹. Însă, mai grave decât cele menționate mai sus sunt încercările unor ideologi secularizați de a promova o cultură nihilistă, arătând un dispreț total față de valorile morale și ură față de viața în sine. Pentru că, în ce componentă a vieții sociale pot fi încadrate acțiunile morbide ale omului contemporan, chipurile educat și civilizată – începând cu „banalul” avort, legalizat în tot mai multe țări creștine, și continuând cu eutanasia, traficul de ființe umane, formele de sclavie modernă, abuzurile de tot felul, distrugerea familiei autentice instituite de Dumnezeu Însuși – dacă nu în așa-zisa cultură a morții, indusă cu obstinație tinerelor generații?

Trebuie să recunoaștem că, până astăzi, nimeni dintre oameni nu a putut găsi un răspuns satisfăcător la problema morții, fiindcă omul singur nu se poate ridica deasupra ei. Unica Persoană Care a biruit puterea morții cu propria Sa moarte și a eliberat lumea de sub teroarea acesteia, deschizându-i orizontul eshatologic al nemuririi², a fost Mântuitorul Iisus Hristos, Dumnezeu-Omul. Prin slăvita Sa Înviere, El a confiscat cheile morții și ale iadului (cf. Apocalipsă 1, 18), ne-a scos de sub puterea întunericului și ne-a strămutat în Împărăția iubirii și a vieții veșnice (cf. Coloseni 1, 13).

Din nefericire, frica de moarte, care odinioară îi ținea pe oameni în robie toată viața (cf. Evrei 2, 15), continuă să fie cel mai copleșitor sentiment al omului, inclusiv al creștinilor, în pofida faptului că aceștia au primit, prin botez, harul înfierii lor de către Dumnezeu-Tatăl, în numele Fiului Său cel iubit, întru Care a binevoit (cf. Matei 3, 17) să mântuiască lumea. Oricât am încerca s-o ignorăm la tinerețe, frica morții revine în mintea noastră – uneori, când nu te aștepți – și nu numai la vârsta senectuții, ci, mai ales, când ne confruntăm cu o suferință generată de anumite boli trupești incurabile.

De aceea, în toată lucrarea ascetică în care se angajează creștinul, îndeosebi în perioadele de post rânduite de Biserică, **cugetarea la moarte și credința neîndoielnică în învierea cea de obște**, întemeiată pe adevărul Învierii Domnului nostru Iisus Hristos, sunt extrem de importante, pentru păstrarea echilibrului sufletesc și, mai ales, pentru dobândirea stării de pace lăuntrică, atât de necesară omului, în momentul confruntării sale cu evenimentul morții. Sfinții Părinți ne îndeamnă să ne familiarizăm cu moartea, prin ceea ce ei numesc „amintirea sau pomenirea morții”, după cuvântul care zice: „*Adu-ți aminte de cele de pe urmă ale tale și în veac nu vei păcătui*” (Înțelepciunea lui Isus Sirah 7, 38)³, dar și *printr-un proces continuu de mortificare a «omului celui vechi» din noi* (cf. Romani 6, 6; Efeseni 4, 22; Coloseni 3, 9), supus patimilor și determinărilor biologice (Jean-Claude Larchet). Iar antidotul spiritual împotriva fricii de moarte îl constituie **rugăciunea neîntreruptă și unirea cu Hristos**, prin împărtășirea cu Sfântul Trup și Scumpul Său Sânge, numite și „leacul nemuririi” de către Sfântul Ignatie Teoforul.

¹ Pr. Prof. Dr. Dumitru Popescu, *Iisus Hristos Pantocrator*, București, 2005, pp. 281-282.

² *Ibidem*, p. 235.

³ Sfântul Ioan Scărarul, *Scara dumnezeiescului urcuș*, „Cuvântul al VI-lea: Despre pomenirea morții”, 2, 20, 26, în *Filocalia*, vol. 9, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2013, pp. 188, 193 și 197.

Într-una din cântările Sfințelor Paști, se spune că, astăzi, „*prăznuim omorârea morții, sfărâmarea iadului și începătura altei vieți veșnice*”⁴. Dar, la care moarte s-a referit, aici, imnograful? Oare, la cea fizică, înțeleasă ca sfârșitul vieții pământești, datorită despărțirii sufletului de trup, pe care a pățimit-o și Mântuitorul Hristos, asemenea tuturor oamenilor, începând cu strămoșii neamului omenesc? Nicidecum, pentru că această moarte este încă valabilă, fiecare dintre noi urmând s-o cunoască personal, prin experiența sa proprie, mai devreme sau mai târziu. Nimeni nu se poate sustrage legilor implacabile ale devenirii și morții, oricât s-ar strădui.

Prin sintagma „omorârea morții” și altele asemenea ei, Părinții Bisericii au dorit să exprime un adevăr teologic fundamental, și anume că Hristos Domnul, suportând durerile morții Sale fizice pe cruce, prin Înviere și Înălțarea la ceruri, S-a unit ca Om deplin cu Dumnezeu-Tatăl, reconectând, astfel, firea omenească, asumată de El prin întrupare și sfințită în Persoana Sa divino-umană, la comuniunea de viață cu Dumnezeu Cel veșnic viu. Așadar, ceea ce a desființat Domnul Hristos prin Cruce și Înviere a fost nu moartea fizică, ci moartea spirituală, înțeleasă ca întrerupere a comuniunii de viață cu Părintele ceresc, generată de păcatul strămoșesc, care s-a transmis genetic tuturor urmașilor lui Adam și ai Evei, până la Hristos, indiferent de starea lor morală. Așa se explică faptul că Mântuitorul, coborând cu sufletul la iad, „*a propovăduit (Evangelia) și duhurilor ținute în închisoare*” (I Petru 3, 19), adică patriarhilor, proorocilor și dreptilor Vechiului Testament, pe care, mutându-i de la întuneric la lumină, i-a învrednicit să se împărtășească de „*Cel ce este*” (cf. Ieșirea 3, 14) cu adevărat, în Împărăția cerurilor. Și nu numai pe ei, ci pe toți cei care, în calitate de membri ai Sfintei Sale Biserici, au crezut și cred în El, Dumnezeu-Omul, biruitorul morții și izvorul vieții veșnice.

Dreptmăritori creștini,

Poate că abordarea unei astfel de teme, în ziua de prăznuire a Învierii Domnului, pare nepotrivită unora dintre frățiile voastre, pe considerentul că, la această mare sărbătoare, când toată suflarea creștinească se bucură și se veselește, n-ar trebui să vorbim despre lucruri care ne pot întrista, cu atât mai puțin despre moarte. Și, totuși, cântările noastre bisericesti din perioada pascală, oricât de optimist ar fi mesajul lor, toate fac referire la semnificația evenimentului pe care încercăm să-l ignorăm.

„*Dar nu de moarte trebuie să ne temem – spune Sfântul Antonie cel Mare – ci de pierderea sufletului, care este necunoștința lui Dumnezeu*”⁵, ceea ce echivalează cu *osânda veșnică*, despre care ne-a vorbit Mântuitorul în cuvântarea Sa eshatologică, înainte de Sfintele Pătimiri, și care înseamnă eternizarea morții spirituale generate de păcat, adică autoexcluderea omului pe veci de la comuniunea de viață și iubire a Preasfintei Treimi, ceea ce ar fi dramatic pentru existența viitoare a omului. Încât, moartea fizică n-ar trebui să ne mai îngrozească atât de mult, deoarece, datorită Răstignirii și Învierii lui Hristos, ea a fost transformată într-un Paști, adică într-un prag de trecere de la o existență efemeră, marcată de păcat și stricăciune, la plenitudinea vieții veșnice, în Împărăția lui Dumnezeu.

⁴ *Canonul Învierii, Cântarea a 7-a.*

⁵ „*Învățăături despre viața morală a oamenilor și despre buna purtare, în 170 de capete*”, cap. 49, în *Filocalia*, vol. 1, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2008, p. 23.

Ceea ce trebuie să-i preocupe cu adevărat pe creștini, în această viață trecătoare, este *învierea duhovnicească a sufletului din moartea păcatului* (cf. Romani 6, 3-11), pentru care se impune cu necesitate să ne răstignim patimile pe crucea vieții personale, să ne asumăm o nevoință ce presupune mult efort și stăruință, întemeiați, însă, pe credință, speranță și iubire jertfelnică, după modelul lui Hristos. Tocmai de aceea, făclia din mâna arhiereului sau a preotului, din care credincioșii primesc Sfânta Lumină, în noaptea de Paști, este totdeauna însoțită de Sfânta Cruce, ca să nu uităm niciodată că *Învierea lui Hristos a fost precedată de moarte, adică de jertfirea vieții Sale pământești, în scopul eliberării omului de sub stăpânirea celui rău. Și, de vreme ce El a dat o altă conotație unicului eveniment care ne înfioară, se cuvine să reflectăm mai mult la taina morții personale, care nu poate fi deslușită și asumată decât în lumina Sfintei Învieri a lui Hristos, Cel ce a afirmat despre Sine: „Eu sunt *Învierea și Viața; cel ce crede în Mine, chiar dacă va muri, va trăi*” (Ioan 11, 25).*

Din această perspectivă, „*moartea în Hristos* (cf. Coloseni 2, 12; I Tesaloniceni 4, 16) – spune părintele Dumitru Stăniloae – *este singurul mijloc de ridicare a noastră din viața nedeplină și trecătoare în care ne-am coborât, la viața fără de moarte, la plenitudinea vieții prin întâlnirea cu Hristos dincolo de moarte, după ce am trăit în parte cu El aici. Iar siguranța întâlnirii cu El, a depășirii morții noastre, o avem în biruința morții de către El prin *Înviere*”⁶. Astfel, pentru noi, „*cei ce ne-am îngropat cu El, în moarte prin botez*” (Romani 6, 4), moartea fizică a căpătat un nou sens, câtă vreme nimeni nu poate merge la Dumnezeu, dacă nu trece prin ea. „*Moartea e granița la care ne apare Domnul vieții, Creatorul, «Cel ce singur are nemurire și locuiește întru lumină neapropiată»*” (I Timotei 6, 16)⁷; „*este puntea universală de trecere spre o altă existență, spre existența veșnică*”⁸.*

Pe temeiul acestui Adevăr, pentru care, de-a lungul veacurilor, s-au jertfit milioane de creștini, ne orânduim și noi viața, așa cum ne-au învățat părinții și strămoșii noștri, având credința că, la *învierea cea de obște, Hristos Cel înviat din morți va face vii și trupurile noastre cele muritoare, prin Duhul Său care locuiește în noi* (cf. Romani 8, 11), *căci trebuie ca aceste trupuri stricăcioase să se îmbrace în nestricăciune* (cf. I Corinteni 15, 53), adică să dobândească aceleași însușiri duhovnicești, precum cele ale trupului Domnului Iisus, transfigurat prin *Înviere*. De vreme ce „*nu avem aici cetate stătătoare, ci o căutăm pe aceea ce va să fie*” (Evrei 13, 14), se cuvine să avem mai multă grijă de felul în care folosim timpul binecuvântat al vieții pământești, eliberându-ne de patimi și, mai ales, de ura care produce atâta dezbinare între frații de aceeași credință și apartenență etnică. Să ne străduim a deveni oameni noi, *prin moartea și învierea tainică în Hristos* (cf. Romani 6, 4), prin cultivarea respectului reciproc și a iubirii frățești, pentru că *lupta noastră spirituală nu este împotriva trupului și a sângelui, ci împotriva duhurilor răutății, care ne îndeamnă la săvârșirea păcatului aducător de moarte* (cf. Efeseni 6, 11-12). „*Să îndepărtăm de la noi toată tristețea în privința morții și să luăm*

⁶ Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, „Teologia Dogmatică Ortodoxă”, tom 3, în colecția *Opere complete*, vol. 12, Editura BASILICA a Patriarhiei Române, București, 2018, p. 229.

⁷ *Ibidem*, p. 226.

⁸ *Ibidem*, p. 224.

asupra noastră doar acea tristețe care este spre pocăință”⁹, îngrijindu-ne de faptele bune și îmbunătățindu-ne felul de viață.

Punându-vă la inimă aceste gânduri despre taina morții și învierii lui Hristos, dar și a propriei noastre morți, ne rugăm Mântuitorului lumii să ne dăruiască tuturor înțelepciunea de a gândi frumos și a ne trăi viața în iubire sinceră și jertfelnică unii față de alții și să ne facă părtași comuniunii harice cu Dumnezeu-Preasfânta Treime, în lumina cea neînserată a Împărăției Sale. **Amin.**

Hristos a înviat!

Al vostru de tot binele doritor și către Hristos-Domnul rugător,

† C i p r i a n

Arhiepiscopul Buzăului și Vrancei

⁹ Sfântul Ioan Gură de Aur, „Despre mângâiere în fața morții, II”, în *Scieri despre moarte și înviere*, vol. 1, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2018, p. 170.